

Novák-Varró Virág[✧]

Afganisztán zajos határai – határvillongások a Tálibán és a szomszédos országok között

DOI 10.17047/HADTUD.2025.35.4.3

2025 októberében újra felizzottak az afgán–pakisztáni kapcsolatok, a határvillongásokat ezúttal rakétacsapások is követték, és az eszkaláció kockázatát is magában hordozta az eseménysorozat. A tálibok 2021-es hatalomátvétele óta a régiót újra jelentős instabilitás jellemzi, melynek epicentrumát ezúttal is a biztonsági fenyegetésekkel és humanitárius válsággal terhelt Afganisztán jelenti. A közép-ázsiai állam szomszédjai eltérő mértékben és módon reagálnak az új kabuli rezsim jelentette kihívásokra, azonban az elmúlt évek egyre sűrűbb fegyveres konfrontálódást mutatnak. A tanulmány reflektál a 2025-ös évben az afgán–pakisztáni határon lezajlott összecsapásokra. A konkrét események feldolgozásán túl célja egy tágabb kontextusban bemutatni a tálib vezetés és a szomszédos országok között időről-időre felmerülő határkonfliktusok hátterét.

KULCSSZAVAK: Afganisztán, Tálibán, határviták, diplomácia, mediáció

Afghanistan's Turbulent Borders – Tensions Between the Taliban and Neighbouring Countries

In October 2025, Afghan-Pakistani relations flared up again, with border clashes followed by rocket attacks, raising fears that tensions between the two countries would escalate into a protracted armed conflict. Since the Taliban took power in 2021, the region has once again been characterized by significant instability, with Afghanistan, burdened by security threats and a humanitarian crisis, at the epicentre. The neighbours of the Central Asian state are responding to the challenges posed by the new regime in Kabul to varying degrees and in different ways, but the past few years have seen increasingly frequent armed confrontations. The study reflects on the clashes that took place on the Afghan-Pakistani border last month. Beyond analysing specific events, it aims to present the background of the border conflicts that arise from time to time between the Taliban leadership and neighbouring countries in a broader context.

KEYWORDS: Afghanistan, Taliban, border clashes, diplomacy, mediation

✧ Nemzeti Közzolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék, tanársegéd – Ludovika University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, Department of International Security Studies, assistant lecturer;
e-mail: novak-varro.virag@uni-nke.hu; <https://orcid.org/0000-0001-5462-3084>

Bevezetés

Afganisztán Közép-Ázsia tengeri kijáráttal nem rendelkező ütközőállama. 5987 km hosszú határát hat országgal osztja meg; északon Türkmenisztánnal, Üzbegisztánnal és Tádzsikisztánnal, keleten Kínával, délkeleten és délen Pakisztánnal és nyugaton Iránnal határos. A leghosszabb határszakasza Pakisztánnal (2670 km) és Iránnal (921 km) hegyvidéki és sivatagos területen terül el.¹

Ezek közül az afgán–pakisztáni határ azért mondható a legkockázatosabbnak (a hosszú és nehezen ellenőrizhető hegyvidéki jellegén túl), mert 1947-től az afgán kormányok egyike sem ismerte el azt hivatalos nemzetközi határként. Az 1893-ban, a második angol–afgán háború eredményeként meghúzott határ (közismert nevén a Durand-vonal) kettészelte a pastun törzsek által lakott területeket, melynek következtében a pastunok egy jelentős része Afganisztánon kívül rekedt. A pastunok a mai Pakisztán észak, észak-keleti területein, főként Haibár-Pakhtunhva tartományban és Beludzsisztán tartományokban élnek, s számuk (38 millió fő) megközelíti Afganisztán összlakosságát (40–44 millió fő).

Az afgán–pakisztáni határszakasz problémái közé tartozik továbbá az is, hogy Pakisztán másképp határolja el a Durand-vonalat, mint Afganisztán, ezért a tálib hatalomátvételt követően megkezdett határkerítés-építések egyes részei Afganisztán (valamint a nemzetközi közösség többsége, beleértve az Egyesült Államokat is) által afgán területnek tekintett területen helyezkednek el.² A határkerítés kiépítése ugyan lelassította a civilek Pakisztán felé irányuló migrációját, ugyanakkor az illegális áruk mozgására nem volt ilyen hatással.³ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának októberi jelentése is megállapította, hogy transznacionális bűnözői tevékenységek figyelhetők meg Afganisztánban, melynek révén fegyverek és lőszerek kerülhetnek a szomszédos államokba, valamint nem hivatalos fegyverpiacok alakultak ki, ami tovább fokozza a regionális biztonságot fenyegető veszélyeket.⁴

A törzsi-etnikai határokon átnyúló összefonódások azonban nemcsak a pastunokkal kapcsolatban merülnek fel, az afgán–pakisztáni–iráni hármashatár a beludzsokat hozza ehhez hasonló helyzetbe. A határ mindkét (illetve Iránt is beleértve mindhárom) oldalán élő népcsoportok a kulturális-etnikai kapcsolatok miatt a Durand-vonalat „puha” határnak tartják,⁵ az országok mindenkor vezetői pedig politikai ütőkártyaként tekintettek a területek revíziójára.⁶

Irán Afganisztánnal határos délkeleti tartománya, Szisztán-Beludzsisztán a legelmaradottabb régiója az országnak. A többnyire szunnita beludzsok által lakott

1 CIA World Factbook.

2 Mir 2022.

3 A Small Arms Survey 2025. márciusi jelentéséből kiderül, hogy az afgán–pakisztáni határon a könnyű- és kézfegyverek terjedése zavartalanul zajlik, a fegyverek illegális piacokra való kijutása, valamint a nem állami fegyveres csoportok szándékos fegyverellátása továbbra is komoly aggodalomra ad okot. 2022 áprilisában az UNAMA mandátuma is kibővült a kézfegyverek és könnyűfegyverek illegális kereskedelmének és destabilizáló felhalmozódása megelőzésének feladatával. Small Arms Survey 2025.

4 UN SC Resolution 2025.

5 Bajoria 2009.

6 Sevea 2021.

terület fejlesztése sosem volt az iráni rendszerek kiemelt prioritásai között, azonban az Afganisztánban évtizedek óta húzódó háborúk miatt egyre jelentősebb biztonsági kockázatot jelent Irán számára. A ma ismert 921 km hosszú határszakasz kijelölése brit és török vezetésű választott bíróságok útján történt meg a 19. század második felétől 1935-ig.⁷ A nyugati határszakaszt – szemben a délivel – egyik fél sem vitatja, néhány kisebb területtől eltekintve. Az államok közötti konfliktusokat elsősorban a vízmegosztási kérdések, a menekültek helyzete, illetve a határokon átnyúló szervezett bűnözői csoportok (elsősorban illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem) generálják.

Afganisztán északon három állammal határos; nyugatról keletre Türkmenisztánnal, Üzbegisztánnal és Tádzsikisztánnal. A három közép-ázsiai szomszéd közül Tádzsikisztán, illetve a tádzsik–afgán határszakasz játszott jelentősebb szerepet az ország életében. Afganisztán lakosságának 27 százalékát a tádzsikok alkotják,⁸ azonban a politikai hatalomgyakorlásban általában nem kaptak tartósan jelentős szerepet.⁹ A politikai szerepvállalásuk a nyolcvanas évek végétől egyre erőteljesebbé vált, a kilencvenes években pedig központi szerepet kaptak a Tálibánnal¹⁰ szemben ellenálló csoportok összefogásában, melynek vezetője a legendás tádzsik hadvezér, Áhmad Sáh Maszúd volt. Az Északi Szövetség relatív sikeressége többek közt abban rejlett, hogy az afganisztáni északkeleti tartományok és a tádzsik határ között megtartották az összeköttetést, s ezáltal az ellenálló csoport folyamatos utánpótlásban részesülhetett Tádzsikisztán irányából. A tádzsik–afgán kapcsolatok tehát alapvetően a tádzsik etnikumon keresztüli kapcsolatokon alapultak mindig is.

A Tálibán regionális kapcsolatai 2021-et követően¹¹

A tálibok 2021-es újbóli hatalomra kerülésével az ország nemzetközi kapcsolatai drasztikusan lecsökkentek. A nyugati világ szinte teljesen elzárkózott¹² az új kabuli vezetéssel való kapcsolatfelvételtől. Ez, a szinte teljes elzárkózás az elmúlt években

7 International Boundary Study 1961.

8 Minority Rights Group, Afghanistan é. n.

9 Habár a tádzsikok az egyik legjelentősebb etnikai csoport Afganisztánban, csupán néhány rövidebb periódusra tudták megragadni a hatalmat. 1929-ben Habibullah Kalakani kevesebb mint egy évig volt Afganisztán emíre – melyet sem az államon belül, sem azon kívül nem ismertek el. A huszadik század második felében a meghatározó politikai erőként működő Afganisztáni Népi Demokratikus Párt Parcsam szárnyában vettek részt nagy számban tádzsikok, valamint 1992-től Burhánuddin Rabbáni elnöksége alatt birtokoltak politikai vezető pozíciót. Emellett a kilencvenes években meghatározó volt az Északi Szövetség néven működő a tálibokkal szemben szerveződött ellenállási mozgalom. A 2001–2021 közötti időszakban számos fontos kormányzati pozíciót töltöttek be (például Áhmad Zíá Maszúd alelnök, Abdullah Abdullah külügyminiszter, majd kvázi miniszterelnök „fő végrehajtó”, Ismail Khan energia- és vízügyi miniszter).

10 A Tálibán kifejezést a szerző a tálib rezsim értelemben használja.

11 A tanulmány csupán azon országokra tér ki, melyek az elmúlt évek határincidenteiben érintettek.

12 A tálibok 2021-es újbóli hatalomátvételük utáni kezdeti időszakban Afganisztán külkapcsolataiban drasztikus változások történtek; a nyugati országok jelentős része kivonta diplomáciai képviseleteit az országból. Ez azonban nem jelentette azt, hogy teljesen megszakadt volna a kapcsolat az új – hivatalosan el nem ismert – rendszer vezetői és a külvilág között. A régió államai – elsősorban a szomszédos államok – továbbra is megtartották az országon belüli külképviseleteiket, továbbá számos informális,

fokozatosan enyhült; az afgán lakosságot sújtó súlyos humanitárius válság miatt a nyugati szervezetek és korábbi donorországok egy része visszatért a közép-ázsiai államba.¹³ A régió államai ennél pragmatikusabban kezelték a rezsimváltást Afganisztánban, s bár a tálib kormányzattal megfigyelhető volt a fokozatos párbeszéd, ügyek mentén való együttműködésük, a régió országai részéről sem érkezett meg a Tálibán vezette állam nemzetközi elismerése.¹⁴ A szomszédos országok mindegyike igyekszik a tálib rendszerrel a számukra legfontosabb biztonsági kihívások mentén együttműködni. Ez a menekültek hazatelepítésétől a vízmegosztás kérdésén át a határokon átnyúló szervezett bűnözés és terrorizmus megfékezéséig számos területet érint.

Afganisztán de facto kormányzata az idei évben a régió szinte összes jelentősebb multilaterális fórumán képviseltette magát, melynek keretében nemcsak politikai szinten mutatkozott meg, hanem több ízben gazdasági, kereskedelmi, energiaszektorbeli regionális együttműködési és beruházási kérdésekben tárgyalt és állapodott meg többek közt Oroszországgal, Iránnal, Kínával, Üzbegisztánnal és Azerbajdzsánnal is.¹⁵

Pakisztán a tálibok hatalomra kerülését követően – a kiegyensúlyozott szomszédi kapcsolatok és a kabuli kormány feletti, Iszlámábád számára ideális szintű hatás/nyomás megteremtése érdekében – fenntartotta a diplomáciai képviselőtét és kapcsolatait Afganisztánnal, ahogy a különböző nemzetközi fórumokon (ENSZ, ECO) is igyekezett képviselni az ország érdekeit.¹⁶ Azonban az azóta eltelt négy évben a Tálibán kormányzat lépései, vagy épp cselekvéshiánya – túlságosan asszertív külpolitikája, terrrorszervezetek támogatása/ megtűrése – miatt összetűzésbe került Pakisztánnal.

Pakisztán számára a legjelentősebb problémát a Tálibánnak a fegyveres csoportokkal, kifejezetten a Tehrik-e Taliban Pakistan-nal¹⁷ (TTP) és a Beludzsisztáni Felszabadítási Hadsereggel fenntartott kapcsolatai jelentik. A tálibok többnyire burkolt

majd formális találkozón is részt vettek. A 2021–2022-es időszakban az Európai Unió (mely Európából egyedülállóként rendelkezik fizikai jelenléttel is az országban), Japán, az Amerikai Egyesült Államok és az Egyesült Királyság több mint tíz alkalommal találkozott tálib delegációval (Zelin 2022), emellett pedig Norvégia, valamint Németország emelhető ki az európai államok közül, melyek fő vezérfonalai az emberi jogok helyzete, valamint az afgán diaszpórát és menekülteket érintő kérdések voltak (Al-Jazeera 2022). Látható tehát, hogy koránt sincs olyan elszigetelt állapotban a jelenlegi tálib vezetés, mint a kilencvenes években, annak ellenére sem, hogy egyelőre csak egy állam ismerte el őket hivatalosan.

13 OCHA Afghanistan.

14 A 2021-ben újra hatalomra került tálib rezsimet eddig csupán egy ország, az Oroszországi Föderáció ismerte el. A kilencvenes években sem bővelkedett a Tálibán a nemzetközi elismerésekben, azonban érdekes fejlemény, hogy az akkori elismerők közül Pakisztán (aki a későbbiekben is a mozgalom de facto támogatója maradt) a 2021-es hatalomátvételt követően nem helyezi kilátásba a tálib rendszer elismerését.

15 UN SC Resolution 2025, 5–6.

16 Usman 2025.

17 A Tehrik-e Taliban Pakistan (TTP, Pakisztáni Tálibán) számos országban terrrorszervezetként nyilvánírtott fegyveres nem állami szereplő, mely több, korábban különállóan működő milíciát tömörít. Fő célja a mindenkori pakisztáni államhatalom megdöntése, hogy a saját szélsőséges iszlám nézeteik szerinti emírátságot hozzanak létre. A TTP 2007 óta működik főleg az afgán–pakisztáni határvidéken, azonban mind a kétezres években, mind az elmúlt években számos terrortámadást hajtottak végre Pakisztán-szerte. Bár szervezetileg elkülönül az afgán Tálibántól, szoros kapcsolat feltételezhető a két szervezet között. (SATP, é. n.)

támogatása (ami elsősorban a szervezetekkel szembeni fellépés hiányát takarja) egyre intenzívebb biztonsági fenyegetésként jelentkezik Pakisztán számára, mivel mindkét szervezet elsősorban pakisztáni területen követ el támadásokat.¹⁸ A TTP által elkövetett erőszakos cselekmények száma 2022 óta megnégyszereződött, mely lassan megközelíti a szervezet 2010-es évek eleji aktivitását.¹⁹

A kabuli vezetés Iszlámábád többszöri felszólítása ellenére sem lépett fel érdemben a TTP-vel szemben, sőt, tagadja a szervezet jelenlétét az országban. Pakisztán számos téren igyekezett nyomás alá helyezni a Tálibánt (diplomáciai eszközökkel, ideiglenes határzárral, afgán menekültek visszatelepítésével, korlátozott csapásokkal), azonban érdemi áttörést nem hoztak ezek az intézkedések sem. Pakisztán egyre merészebb katonai akciói Afganisztán területén azt tükrözik, hogy az ország egyre keményebb álláspontot képvisel a határon átnyúló militáns csoportokkal szemben.

Az iráni–afgán kapcsolatok formálódását három olyan téma határozza meg elsősorban, melyek a különböző kormányzatoktól függetlenül is létező problémák a két állam viszonyában; ezek a közös határon átnyúló vízkészletek, a kábítószer-kereskedelem és a határbiztonság kérdései. Az iráni rezsim Tálibánnal fenntartott kapcsolata kölcsönös bizalmatlansággal terhelt, ezért a két rendszer közötti együttműködés korlátozott maradt. Habár 1998-ban a Mazar-i Sharif-i iráni konzulátus ellen elkövetett tálib támadás majdnem fegyveres konfliktust generált a két ország között,²⁰ a 2000-es években is fennmaradtak az informális kapcsolatok a szervezettel.

Ahogy a Tálibán erősödött országszerte, Irán egyre nagyobb hajlandóságot mutatott a kapcsolatok – akár – nyílt gondozására, az ideológiai szembenállás ellenére is; 2018-tól már a nyilvánosság előtt is zajlottak egyeztetések²¹ az iráni állami vezetők és a tálibok között. A 2021-es hatalomátvételt követően is ez a pragmatizmus jellemzi a két ország kapcsolatát, az együttműködések terei ezért elsősorban az iráni állam biztonsági, illetve gazdasági-kereskedelmi érdekei mentén kezdenek kialakulni.

Irán 2024-ben az elmúlt évtized legtöbb terrorizmus okozta halálesetét regisztrálta.²² A támadások elkövetői az Iszlám Állam Horászán tartomány (ISKP) harcosai voltak, mely egyértelműen jelzi, hogy a tálib rendszer nem képes a területén jelen lévő extrémista és terrorszervezeteket felszámolni, korlátozni. A fokozott terrorveszélyhelyzetnek való kitettsége miatt Teherán hajlik a tálib rezsimmel való kooperációra a terrorizmus elleni küzdelemben, különösen a határbiztonsági együttműködés terén, valamint felmerült a közös hírszerzési műveletek lehetősége is.²³

Míg az ISKP fenyegetése lehetőséget kínál a hírszerzési és bűnüldözési együttműködés elmélyítésére, az alkalmi határincidensek és a vízfelosztási viták továbbra is próbára teszik az Irán és a tálibok közötti kapcsolatok mélységét. A tálibok által az ország folyóin szorgalmazott folyószabályozási és vízgazdálkodási infrastruktúrát

18 Global Terrorism Index.

19 Pandya 2025.

20 Milani 2006. 244–245.

21 Aman 2021

22 Global Terrorism Index 13.

23 Kaura 2024

érintő radikális tervek²⁴ jelentős mértékben sértik az iráni állam érdekeit.²⁵ A két ország közötti édesvízkészletek feletti problémák már a 19. század második felétől jelen vannak, s bár a huszadik század során több alkalommal is tárgyalóasztalhoz ültek a felek, a szerződés-tervezetek közül csupán egy lépett életbe, az 1973-as Helmand-folyó Egyezmény.²⁶

A hetvenes évek óta azonban jelentős változások zajlottak le mindkét országban, a rezsimváltások és háborúk mellett a vízmegosztás és folyószabályozás kérdéseire jelentős hatást gyakorol a globális klímaváltozás is. Afganisztán délnyugati, míg Irán Szisztán-Beludzsisztán területeinek az elmúlt évtizedekben egyre növekvő elsivatagosodása, az édesvízkészletek drasztikus csökkenése az ott élő lakosságot egyre jobban kiteszi a Helmand-folyóból való gazdálkodásnak. Az egyezményben rögzített vízmegosztás felosztásának felülvizsgálata már korábban is felmerült, azonban a folyamat a Ghani-kormányzat²⁷ alatt sem jutott nyugvópontra. A 2021-ben felépült Kamal Khan gát pedig egy újabb neuralgikus pontot teremtett a két ország viszonyában.

Egy másik, mindkét ország számára kifizetődő és a közelmúltig szinte zavartalanul és jelentős volumenben zajló tevékenység, az „informális gazdasági csere”, mely az afgán–iráni határon átnyúló nem hivatalos kereskedelmet takarja. Az elmúlt években a határmenti régióban tapasztalható feszültségek mind az iráni, mind az afgán (valamit pakisztáni) hatóságok nagyobb figyelmét igénylik, ezért az üzemanyag, élelmiszer és egyéb fogyasztási cikkek informális áramlása akadozik, mely főképp a határterületen élők mindennapi megélhetését teszi nehezebbé, fokozva ezzel a kritikus területeken a társadalmi feszültségeket.²⁸

Közép-Ázsia államaival az új tálib rezsimnek fagyosan indult a viszonya, a hatalomátvételt követően az északi szomszédok azonnal lezárták a határokat – tartva egyrészt a menekültek jelentős számától, másrészt a szélsőséges csoportok átgyűrűzésétől – és a tálib kormányzattal is csak fokozatosan vették fel a kapcsolatokat. Az elmúlt négy évben azonban több ügy mentén is formálódnak a közép-ázsiai államok és a Tálibán között együttműködések, különösen a gazdaság, a kereskedelem, beruházások, illetve a vízgazdálkodás területén. A gazdasági kérdések terén ugyanakkor elmondható, hogy az együttműködések fő motorja Kína, aki az Egy Övezet Egy Út projektjébe a közép-ázsiai államokon át igyekszik bekapcsolni Afganisztánt is.²⁹ Az országon észak-déli irányba áthaladó Üzbegisztán–Afganisztán–Pakisztán (UAP)

24 A két állam között főleg a Helmand- illetve a Harirud-folyó vízmegosztásának kérdésében merültek fel viták, a harmadik, észak-Afganisztánban elhelyezkedő határfolyó, a Morghab-folyó esetében Türkmenisztán is érintett.

25 Faizee 2023.

26 The Afghan-Iranian Helmand-River Water Treaty 1973.

27 Ásraf Ghani az Afganisztán Iszlám Köztársaság elnöke volt 2014 és 2021 között.

28 Raza 2025.

29 Az elmúlt négy évben felgyorsult Afganisztán vasúti összekötése Üzbegisztánnal, és számos más infrastrukturális projektet is Kína finanszírozásával valószínűsítenek meg. Afganisztán földrajzi elhelyezkedése a kínai kereskedelem számára kiemelkedő, ezért felmerültek már tervek az Egy Övezet Egy Út projekt mellett a Kína–Pakisztán Gazdasági Folyosó regionális konnektivitási projektbe való beemelése is.

vasútprojekt nevet viselő közlekedési infrastruktúra-fejlesztés kivitelezését és finanszírozását Üzbegisztán és Pakisztán vállalta magára.³⁰ 2023 júliusában háromoldalú megállapodást írtak alá a felek, mely alapján az építkezés fél év múlva kezdődhet meg.³¹

Kazahsztánnal továbbra is kiemelt fontosságú a tálib rendszernek fenntartani kiegyensúlyozott kapcsolatokat, tekintve, hogy a búza- és étolajimport jelentős része tőlük származik. Ezen felül 2024-ben a vegyipar, bányászat és a kohászat területén tettek ígéretet beruházásokra a kazakok. A két ország közötti kereskedelem volume is jelentősen megnövekedett, 2023 és 2024 között közel 14%-kal.³²

Türkmenisztán hagyományosan az afgán piac számára a legfőbb földgáz és kőolaj-beszállító. A már évtizedek óta húzódó TAPI gázvezeték projekt³³ újraindítását szorgalmazta a de facto afgán kormányzat Türkmenisztánnál, mely 2024-ben szándéknyilatkozatot írt alá az Oroszországot Dél-Ázsiával Afganisztánon keresztül összekötő vezeték megvalósíthatóságának feltérképezésére.³⁴

Az északi államok közül Tádzsikisztánnak a leghűvösebb a kapcsolata a jelenlegi afgán vezetéssel. Tádzsikisztán fő aggálya a tálib rezsimmel szemben, hogy az afgán politikai vezetésben hiányzik az inkluzivitás, valamint, hogy a kisebbségekkel szembeni diszkriminatív szabályozások és eljárások tovább fűtik az országon belüli etnikai feszültségeket, melyek a már meglévő etnikai alapokon szerveződő fegyveres csoportok révén hatással lehetnek az anyaországok életére is.³⁵ További feszültségeket okozott a két állam kapcsolatában, hogy a tálibokkal szemben szerveződött ellenálló mozgalmak közül többen Tádzsikisztánban is megjelentek, azonban az elmúlt évek kereskedelmi-gazdasági együttműködései a kapcsolatok enyhülését mutatják.

Határvillongások

Az afgán–iráni határ

A tálib hatalomátvételt követően az afgán–iráni határon is több ízben történtek incidensek a két állam fegyveres erői között. 2021 decemberében iráni és tálib határőrök között zajlott le egy rövid tűzváltás, melynek okaként a tálib vezetés a „határkijelölés körüli zavarokat” nevezte meg.³⁶ Az afgán–iráni határ – hasonlóan a pakisztánihoz – a gyarmatosítás örökségét és a határok által felosztott etnikumok problémáját hordozza magában. Bár az iráni határt az afgán kormányzatok nem kérdőjelezték meg

30 The Times of Central Asia 2025c.

31 Baxtiyor Saidov Telegram oldala 2025. 07.17.

32 Kazakstan Government 2023.

33 A TAPI földgázvezeték egy regionális gigaprojekt Türkmenisztán, Afganisztán, Pakisztán és India között, melynek első tervei már a kilencvenes években felmerültek, azonban az afganisztáni bizonytalan biztonsági helyzet miatt évtizedek óta húzódik a kivitelezése. A projekt keretén belül a Türkmenisztán területén található földgázkészletek India energiaéhes piacára való szállítását kívánják megvalósítani. Az infrastrukturális feltételek a türkmén oldalon már adottak, az afgán területeken pedig a tálibok újbóli hatalomra kerülésével kapott egy nagyobb lendületet a projekt (Eurasian Research Institute é. n.)

34 Turgunbaeva 2025.

35 International Crisi Gorup 2024.

36 Zhanaltay 2021.

alapjaiban, továbbra is van néhány vitatott hovatartozású terület. A kábítószer-kereskedelem, a menekültek, a vallási milíciák és a Helmand-folyó körüli vízvita pedig további feszültséget jelent a két állam kapcsolatában.

A 2023-as határvillongások mögött is a vízmegosztás kérdése húzódott meg. A Helmand-folyónak köszönhetően Afganisztán mezőgazdasági művelésre egyik legalkalmasabb területe az ország délnyugati részén fekszik, míg a határ túloldalán, Délkelet-Irán az ország azon száraz területeinek egyike, ahol az édesvízszűkösség már a korábbi években is tüntetéseket generált.³⁷ A Tálibánnak azáltal, hogy az Irán délkeleti területein fekvő vizes élőhelyeket és tavakat tápláló vízforrások feletti ellenőrzést gyakorolja – különösen a Kamal Khan gát megépülése óta – jelentős nyomásgyakorló eszköz van a kezében. A feszültségek 2023 végére elsimulni látszottak a két fél közötti szóbeli megállapodásnak köszönhetően, melyben a tálib delegáció ígéretet tett, hogy továbbra is tartani fogják magukat az 1973-as Helmand-folyó egyezményben foglaltakhoz.

A két állam között újabb súrlódásra adhat okot az iráni területet is tápláló Hari-folyóra épített új gát. Ezzel az infrastrukturális beruházással Afganisztán, mint felvízi ország, könnyedén korlátozni tudja immár Irán északkeleti és délkeleti területeinek édesvízzel való ellátottságát.³⁸

A közös folyók vízhozamának felhasználása mellett számos tényező növeli – különösen a határterületeken – a feszültséget a két állam között. Melyek közül az utóbbi években az afgán menekültek kérdése vált egyre égetőbbé. A menekültek Teherán számára több mint négy évtizede jelentenek súlyos problémát, hisz az Afganisztánban egymást érő konfliktusok miatt több millió (2,1–5 millió) menekült tartózkodik az országban. A tálib hatalomátvétel egy újabb menekülthullámot indított el, melynek révén közel egymillió fővel növekedett az iráni területen menedéket igénylők száma.³⁹ Az egyre növekvő teher és a belső feszültségek miatt Irán számos olyan megelőző lépést tett, mellyel igyekezett ösztönözni az önkéntes hazatelepülést, valamint lehetővé tette a deportálásokat. 2021-ben bevezette a „zárt ajtók” politikát, melynek keretében az afgán menekültekkel kapcsolatos terheket nem vállalja, valamint jellemzővé vált az afgán migránsok önkényes fogva tartása, valamint kiutasítása.⁴⁰ Az ENSZ jelentése szerint 2025-ben Iránból 1,8 millió afgán állampolgár tért vissza az anyaországába.⁴¹

A pakisztáni–afgán határ

A tálib hatalomátvétel óta Pakisztán és Afganisztán között egyre intenzívebb konfliktusok törnek a felszínre a biztonsági fenyegetések okán. 2022-ben már volt precedens Pakisztán által afgán területen végzett légitámadásra,⁴² melynek elsődleges célpontjai

37 Climate Diplomacy é. n.

38 Sharifi 2025.

39 UNHCR é. n.

40 Siddikoglu 2025.

41 UN Afghanistan 2025.

42 Janjua 2022.

a pakisztáni oldalon egyre súlyosabb támadásokat végrehajtó Pakisztáni Tálibán (TTP) volt. 2024-ben három alkalommal, míg legutóbb 2025 októberében újult ki a 2022-es hasonló konfliktus.

A két ország között 2025 őszén elharapódzó határviolenciát a TTP pakisztáni erőikkel szembeni rajtaütése indította. Október 8-án pakisztáni Orakzai körzetben az afgán határ közelében a TTP harcosai közel egy tucat pakisztáni katonát megöltek, majd a következő napon Afganisztánt több helyen – többek közt a fővárost is – rakétatámadás érte.⁴³ Bár Iszlámábád se nem ismerte el, se nem tagadta a támadást, Kabul két nappal később tüzet nyitott Pakisztán határállomásaira, mely határmenti tűzharchoz vezetett. Az eskalációhoz hozzájárulhatott az is, hogy míg a korábbi évek összecsapásainál a pakisztáni katonai beavatkozások csak az afgán határvidékekre korlátozódtak, ezúttal a főváros, illetve a Tálibán vezetésének második legfontosabb városa, Kandahar is célponttá vált – feltételezhetően a TTP vezetőségének likvidálása érdekében. A felek ugyan ideiglenes fegyverszünetben állapodtak meg, de a pattanásig feszült helyzet megmaradt a kormányok között. Az ENSZ afganisztáni segítségnyújtási missziója (UNAMA) jelentése szerint az októberi összecsapásokban négy afgán tartományban legalább 18 civil elhunyt és több mint 350 civil sérült meg.⁴⁴ Ezért felszólította a feleket az agresszió beszüntetésére a polgári lakosság védelme és a további emberáldozatok megelőzése érdekében.⁴⁵

November 6-án újabb határon átnyúló tűzharcról érkeztek híradások,⁴⁶ miközben Törökországban a tárgyalások harmadik köre folyt az afgán és a pakisztáni fél között. Az újabb összecsapások végül a tárgyalásokat megakasztották, nem történt érdemi előrelépés a két ország konfliktusának rendezésében. Az fellángolt ellenségeskedést követően a politikai diskurzus is egyre élesebb hangnemet vett fel; a gazdasági ügyekért felelős miniszterelnök-helyettes, Abdul Ghani Baradar azt nyilatkozta az esetet követően, hogy az afgán kereskedőknek alternatív kereskedelmi útvonalat kell keresniük Pakisztán helyett.⁴⁷

Az őszi határviolenciákkal egy időben magas szintű diplomáciai találkozó zajlott a Tálibán és India között, és bár hivatalos elismerésre nem került sor, India négy év után megnyitotta az afganisztáni technikai misszióját nagykövetségként, valamint több lehetséges gazdasági együttműködési és kereskedelmi megállapodásról is szó esett a tárgyalásokon. A közeledés India és a tálib rezsim között hatással van az indiai–pakisztáni konfliktusra is, valamint jelentős változást hozott a régió geopolitikai dinamikájára is, hiszen beemelte Afganisztánt a regionális hatalmi vetélkedésekbe.⁴⁸

A határ menti feszültségeket a menekültkérdés évtizedes megoldatlansága tovább táplálja Pakisztán esetében is. A pakisztáni állam a nyolcvanas évek óta jelentős számú afgán menekültet fogadott be, a hivatalos adatok szerint jelenleg is közel

43 Joles 2025.

44 UNAMA 2025.

45 Uo.

46 Al-Jazeera 2025.

47 The Times of Central Asia 2025b.

48 Bajpae 2025.

másfél millió afgán menekült tartózkodik az országban,⁴⁹ azonban a Pakisztánban tartózkodó afgán állampolgárok tényleges száma ennél jóval magasabb lehet. A határ menti tartományok mindkét oldalon évtizedek óta biztonságos menedéket nyújtanak a különböző fegyveres csoportoknak, melyek a társadalom legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő csoportjaiból – így a menekültek közül – könnyedén tudták a folyamatos utánpótlást biztosítani. A menekülthelyzet megoldása Pakisztán számára tehát a biztonsági megfontolások miatt elsődleges. 2023 októberében Iszlámábád bejelentette az illegális külföldiek hazatelepítésére vonatkozó tervét, amely elsősorban az országban tartózkodó, dokumentumokkal nem rendelkező/illegális lakosok hazatelepítésére vonatkozott. Az első kitoloncolásokra 2023 utolsó negyedében került sor, mely közel félmillió afgánt érintett.⁵⁰ 2025 tavaszán a pakisztáni kormány bejelentette, hogy az úgynevezett afgán állampolgársági kártya birtokosait, illetve a Rawalpindiben és Iszlámábádban élő afgán állampolgárokat kitoloncolják, amit 2025 nyarán követett az az intézkedés, amely a regisztrációs igazolvánnyal rendelkezőket illegális lakosoknak minősítette.⁵¹ Az egyre szigorodó intézkedések és a kitoloncolások eredményeképp 2025-ben egymillió afgán tért vissza a származási országába.⁵²

Az északi határvidékek

2025. október végén a tádzsik–afgán határ is felizzott; fegyveres összecsapás bontakozott ki a tádzsik határőrök és tálib harcosok egy csoportja között a határhoz közeli Shahr-e Bozorg városában.⁵³ A vita – ahogy az iráni határkonfliktusok egy részénél is – a vízmegosztás kérdésében robbant ki, és eszkalálódott fegyveres összecsapássá. Az Amu Darja folyó, mely természetes határként szolgál a két ország között, a tálib hatalomátvételt követően több szempontból is előtérbe került a két ország kapcsolatában. Egyrészt a Tálibán megindított egy megaprojektet az északi régióban, mely a javarészt sivatagos, félsivatagos területek mezőgazdasági termelésbe való bevonását és a lakosság ivóvízzel való ellátásának fejlesztését szolgálná a Qosh Tepe csatornarendszer kiépítése révén. A csatornahálózat az Amu Darja folyóból táplálkozik, azonban a tálib kormányzat ezen lépése az érvényben lévő vízmegosztási egyezményeket jelentős mértékben sérti.⁵⁴ Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a területen kínai érdekeltségek is találhatók, az arany, illetve olaj kitermelése miatt a biztonsági helyzet stabilizálása prioritás Kína számára.⁵⁵

49 UNHCR 2026.

50 Amnesty International 2025.

51 UNHCR 2025a.

52 UNHCR 2025b.

53 The Times of Central Asia 2025a.

54 A szovjet időszakban kötött vízmegosztási megállapodások Afganisztánt egyszerűen kihagyták, a Szovjetunió Vízügyi Minisztériuma által 1987-ben kiadott 566-os számú Protokoll csupán a négy közép-ázsiai állam számára garantált vízmennyiséget foglalták írásba. A függetlenedést követően megkötött Almati Egyezménynek sem lett részes állama Afganisztán, annak ellenére, hogy felső folyású államnak minősül az Amu Darja folyón. (Kamil 2021.)

55 Godek 2025.

Az északi szomszédokkal további feszültségek forrása a terrrorszervezetek aktív jelenléte és határokon átnyúló tevékenységük. A két legjelentősebb: az Iszlám Állam Horászán tartománya, valamint a 2021 óta Tádzsikisztáni Tálibán (*Tehrik-e Taliban Tajikistan*, TTT) néven működő szervezet. Bár az ISKP és a TTT egymással rivális szervezet, az afgán–tádzsik államközi kapcsolatokra jelentős hatást gyakorolnak, tekintve, hogy fellépéseik határvillongásokhoz vezettek.⁵⁶ A terrrorszervezetek határokon átnyúló csapásai komoly kétségeket támasztanak a Tálibán által ígért biztonsági garanciák megvalósíthatóságával szemben.

Megoldások – bilaterális diplomácia és mediáció

Bilaterális tárgyalások és hiányosságok

Az Irán és Afganisztán között zajló határviták jelentős részben a Helmand-folyóval kapcsolatos problémákból erednek. A két fél a témában már 2022-ben tárgyalásokat folytatott. Irán – a Helmand-folyó Egyezményben deklarált – vízjogi ügy tűnik, nem elégítik ki a jelenlegi igényeit, ráadásul az éghajlatváltozás miatt a Szisztán-Beludzsisztán tartományban létrehozott mesterséges tavak további apadása várható, mely tovább feszítheti az édesvízszűkösség miatti konfliktusokat a két ország között.⁵⁷

2023-ban a tálib Energia- és Vízügyi Minisztérium több mint 400 projektet jelentett be, mely az ország folyómedreinek, gátjainak, öntözőcsatornáinak kezelését, fejlesztését érinti.⁵⁸ Az ország de facto legfőbb vezetője, Hibatullah Akhundzada pedig kijelentette, hogy bár csupán egy országgal, Iránnal van vízügyi szerződése Afganisztánnak, amelyet tiszteletben tartanak, amennyiben más államokkal vízügyi kérdésben probléma merülne fel, azt a nemzetközi elveknek megfelelően fogják kezelni.⁵⁹ Ezzel szemben a Hari-folyón 2024-ben megkezdett gátépítés az iráni féllel való egyeztetés nélkül indult és zárult is le.

A tálibok vízkezelési kapacitásának hiánya, az éghajlatváltozással együtt, továbbra is hatással lesz mindkét oldal közösségeire. Az iráni területen jelentkező súlyos szárazság és vízhiány miatt egyre sürgetőbbé válik az Afganisztánnal közös folyók vízfelhasználásnak rendezése.⁶⁰

Konfliktusrendezés mediáción keresztül

A 2025. októberi afgán–pakisztáni határon történt összecsapások nyomán kialakult feszült helyzetet a két ország kormányai közvetítő bevonásával igyekeznek enyhíteni. A mediátori szerepre Törökország és Katar jelentkezett, melyek már több ízben vállalkoztak⁶¹ a régióban (és azon kívül) zajló konfliktusok elrendezését segítő szerepre.

56 Daly 2022.

57 Dagres 2023.

58 TOLO news 2023.

59 Uo.

60 Faizee 2023.

61 Sofros 2022.

Az október végi tárgyalások eredményeképp megerősítették a korábban kötött fegyverszüneti megállapodást, illetve kitűzték a következő találkozó időpontját is novemberre. A felek továbbá megállapodtak abban, hogy létrehoznak egy, a megállapodásban foglaltakat ellenőrző és hitelesítő mechanizmust, amely biztosítja a béke fenntartását, valamint szankciókat helyeznek kilátásba a szabályokat megszegő felekkel szemben.⁶² Azonban a fegyverszüneti megállapodást már a novemberi tárgyalások közepette is megsértették a felek, melynek eredményeképp az isztambuli egyeztetések megoldás nélkül zárultak.

Az afgán–pakisztáni határviták elhúzódása és a két ország között egyre elmérgesedő helyzet nemcsak sporadikus fegyveres összecsapásokban csúcsosodott ki, hanem a diplomáciai kapcsolatok megromlása mellett hatással lehet a gazdasági-kereskedelmi kapcsolatokra is. Habár a Tálibán felszólította az afgán kereskedőket a pakisztáni útvonalak elkerülésére, mind rövid, mind középtávon Afganisztán amúgy is törekény gazdaságának jelent nagyobb problémát, ha ennek valóban érvényt szereznek. Rövid távon a kereskedelem kölcsönös felfüggesztése is inkább az afgán fél számára okoz gondot, mivel jelentős mértékű export és import forgalmat bonyolít le Pakisztánnal.⁶³ Amennyiben pedig huzamosabb ideig fennáll a jelen helyzet, az a közép és a hosszú távú regionális kereskedelmi és gazdasági együttműködési tervek, projektekre is negatív hatással lehet; többek közt a transz-afgán vasút, a TAPI földgázvezeték, valamint a CASA-1000⁶⁴ villamos energia projektek kivitelezésében is jelentős korlátozó hatással volna.

Konklúzió

Afganisztán porózus határai az 1800-as évek vége óta fennálló probléma, a törzsek, etnikai csoportok mesterséges határokkal való elválasztása nagyban megnehezíti a határok megszilárdulását. A határokon átnyúló szervezett bűnözői tevékenységek és a fegyveres nem állami szervezetek a szűkebb régió számára egyre jelentősebb biztonsági problémát jelentenek. A Tálibán korlátozott mértékű fellépése az extrémista szervezetekkel szemben tovább rombolja a rezsim és a külvilág között mérsékelten működő kapcsolatokat, az elmúlt évtizedek legjelentősebb támogatója, Pakisztán is egyre határozottabban konfrontálódik a kabuli vezetéssel. A rendezetlen határszakszok, az édesvízszűkösség, valamint a Tálibán mind aktívabb – a szomszédos államokra negatív hatással járó – hidropolitikája megnöveli az esélyét a régió országai közötti fegyveres konfliktusok kitörésének. Az afgán menekültek kérdése további feszültségforrást jelent elsősorban az afgán–pakisztáni, valamint az afgán–iráni viszonylatban. A régió

62 Joint Statement on the Talks Between Afghanistan and Pakistan Through the Mediation of Türkiye and Qatar 2025.

63 A 2023-as adatok alapján import tekintetében Pakisztán a második helyen szerepel (969 millió dollárral), míg export tekintetében elsődleges célország az afgán áruk számára (évi 691 millió dollár értékben). OEC Afghanistan 2025.

64 A CASA-1000 egy megújulóenergia-infrastruktúra-építési projekt, amely Közép-Ázsiából többletenergiát szállít az energiaéhes dél-ázsiai piacokra. A projekt révén Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Afganisztán, valamint Pakisztán egy közös villamosenergia-piacot hoznak létre, mely révén javítják a lakosságuk életszínvonalát (CASA-1000 é. n.)

államaival meginduló infrastrukturális beruházási projektek kivitelezését és a jövőbeni együttműködéseket veszélyeztetik a szomszédos államokkal időről-időre fellángoló korlátozott fegyveres konfliktusok. A közelmúltbeli határvillongásokat a felek egyik esetben sem tudták érdemben lezárni – sem bilaterális tárgyalásokkal, sem közvetítők segítségével –, ez jelentősen növeli a térség instabilitását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Jelentések, dokumentumok

- ACLED 2025. *Asia-Pacific Overview: November 2025*.
<https://acleddata.com/update/asia-pacific-overview-november-2025> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Central Intelligence Agency. é. n. *The World Factbook: Afghanistan*.
<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/afghanistan/#geography>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Final Declaration of the Second Vienna Conference. 2023. Vienna, April 24–26.
<https://www.oiiip.ac.at/cms/media/declaration.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 10. 31.)
- International Boundary Study. 1961. *Afghanistan–Iran Boundary (Country Codes: AF–IR)*. No. 6, June 20. Washington, DC: Office of the Geographer, Bureau of Intelligence and Research.
<https://library.law.fsu.edu/Digital-Collections/LimitsinSeas/pdf/ibs006.pdf>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- International Crisis Group. 2024. *The Taliban's Neighbourhood: Regional Diplomacy with Afghanistan*. January 30.
<https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/337-talibans-neighbourhood-regional-diplomacy-afghanistan> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Joint Statement on the Talks Between Afghanistan and Pakistan Through the Mediation of Türkiye and Qatar*. 2025. Ankara: Republic of Türkiye, Ministry of Foreign Affairs.
<https://www.mfa.gov.tr/joint-statement-on-the-talks-between-afghanistan-and-pakistan-through-the-mediation-of-turkiye-and-qatar-30-10-2025.en.mfa> (Letöltés ideje: 2025. 10. 31.)
- Minority Rights Group International. é. n. *Afghanistan*. <https://minorityrights.org/communities/tajiks/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- OCHA Afghanistan. n. d. *Overview of the Humanitarian Response in Afghanistan*.
<https://www.unocha.org/afghanistan> (Letöltés ideje: 2025. 11. 07.)
- Observatory of Economic Complexity (OEC). é. n. *Afghanistan*. <https://oec.world/en/profile/country/afg>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Small Arms Survey. 2025. Blancafort, Manon, Emile LeBrun, and Andrea Edoardo Varisco. *Open Markets: Documenting Arms Availability in Afghanistan under the Taliban*. Briefing Paper, March 2025.
<https://www.smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/SAS-BP-2025-Taliban-Arms-Markets-EN.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- The Afghan-Iranian Helmand-River Water Treaty. 1973.
https://www.internationalwaterlaw.org/documents/regionaldocs/1973_Helmand_River_Water_Treaty-Afghanistan-Iran.pdf (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- United Nations (UN). 2025. *Afghanistan Returnees Overview: 1–30 November 2025*. December 17.
<https://afghanistan.un.org/en/307216-afghanistan-returnees-overview-1-30-november-2025>
 (Letöltés ideje: 2026. 01. 20.)
- United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA). 2025. "UNAMA Welcomes Afghanistan–Pakistan Ceasefire, Urges Protection of Civilians." October 16.
<https://unama.unmissions.org/unama-welcomes-afghanistan-pakistan-ceasefire-urges-protection-civilians> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- United Nations Security Council (UN SC). 2025. *Small Arms and Light Weapons: Report of the Secretary-General*. S/2025/670, October 23.
<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n25/262/95/pdf/n2526295.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)

Folyóiratcikkek

- Bezhan, Faridullah 2014. "The Pashtunistan Issue and Politics in Afghanistan, 1947–1952." *Middle East Journal*, 68, no. 2 (Spring): 261–279. <https://www.jstor.org/stable/43698155> (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Kamil, Ikramuddin 2021. "Afghanistan, the Amu Darya Basin and Regional Treaties." *Chinese Journal of Environmental Law*, July 8, 2021. https://www.hpacenter.org/en/article/1627/afghanistan_the_amu_darya_basin_and_regional_treaties (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- Kaura, Vinay 2024. "Iran–Taliban Ties: Pragmatism over Ideology." *Middle East Institute*, April 11, 2024. <https://www.mei.edu/publications/iran-taliban-ties-pragmatism-over-ideology> (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- Milani, Mohsen M. 2006. "Iran's Policy Towards Afghanistan." *Middle East Journal*, 60, no. 2 (Spring): 235–256. <https://doi.org/10.3751/60.2.12> (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- Mir, Asfandyar, Richard Olson, and Andrew Watkins 2022. "Afghanistan–Pakistan Border Dispute Heats Up." *United States Institute of Peace*, January 12, 2022. <https://www.usip.org/publications/2022/01/afghanistan-pakistan-border-dispute-heats> (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Sevea, Iqbal Singh 2021. "The Pashtun Question in Pakistan." *South Asia Scan*, no. 10 (January). <https://www.isas.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2021/01/South-Asia-Scan-Vol-10-Full-14.04.21.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Sofos, Spyros A. 2022. *Turkey as a Mediator*. Edinburgh: University of Edinburgh. <https://tinyurl.com/4sxfuejn> (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Siddikoglu, H. 2025. WP4 – Country Dossier: Iran. *GAPs Working Paper* 2025:11. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15129063>
- Turgunbaeva, Aigerim, and Fayazuddin Ghiasi 2025. "The Taliban's Diplomatic and Economic Expansion in Central Asia." *Central Asia–Caucasus Analyst*, Analytical Articles, March 11, 2025. <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13850-the-new-russia-iran-treaty-implications-for-the-south-caucasus-region.html> (Letöltés ideje: 2025. 11. 19.)
- Zhanaltay, Zhengizkhan, and Kanat Makhanov. 2022. "Border Clashes in Afghanistan since the Taliban Takeover." *Eurasian Research Institute*, Weekly Analysis, no. 339 (January 24–30, 2022). <https://www.eurasian-research.org/wp-content/uploads/2022/03/Weekly-e-bulletin-24.01.2022-30.01.2022-No-339.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)

Internetes hivatkozások

- Al Jazeera 2022. "Taliban Delegation Begins Talks in Oslo." január 23, 2022. <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/23/taliban-delegation-arrives-in-norway-for-first-talks-with-west> (Letöltés ideje: 2026. 01. 20.)
- Aman, Fatemeh 2021. "Iran–Taliban Growing Ties: What's Different This Time?" *Atlantic Council*, február 16, 2021. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/iran-taliban-growing-ties-whats-different-this-time/> (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- Amnesty International 2025. *Pakistan: Further Information: 1.4 Million Refugees Need Registration Renewal*. június 20, 2025. <https://www.amnesty.org/en/documents/asa33/9519/2025/en/> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- Bajoria, Jayshree 2009. "The Troubled Afghan–Pakistani Border." *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/background/troubled-afghan-pakistani-border> (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Bajpae, Chietigj 2025. "India Is Seeking to Reset Relations with the Taliban. But Can This Rapprochement Last?" *Chatham House*, október 15, 2025. <https://www.chathamhouse.org/2025/10/india-seeking-reset-relations-taliban-can-rapprochement-last> (Letöltés ideje: 2026. 01. 20.)
- Daly, John C. K. 2022. "Rocket Attacks on Tajikistan and Uzbekistan Undermine Taliban Security Claims." *Eurasia Daily Monitor*, 19, no. 116. <https://jamestown.org/rocket-attacks-on-tajikistan-and-uzbekistan-undermine-taliban-security-claims/> (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)

- CASA-1000 é. n. CASA-1000: *Increasing Clean Energy Availability and Access in Central and South Asia*.
<https://www.casa-1000.org/> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.).
- Climate Diplomacy é. n. "Water Stress and Political Tensions in Iran."
<https://climate-diplomacy.org/case-studies/water-stress-and-political-tensions-iran>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- Dagres, Holly 2023. "Iran and Afghanistan Are Feuding over the Helmand River. The Water Wars Have No End in Sight." *Atlantic Council*.
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/iran-afghanistan-taliban-water-helmand/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- Eurasian Research Institute é. n. *Energy Policies of Turkmenistan: Importance and Perspectives of TAPI Natural Gas Pipeline*.
<https://www.eurasian-research.org/publication/energy-policies-of-turkmenistan-importance-and-perspectives-of-tapi-natural-gas-pipeline/> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- Faizee, Mohd, and Suzanne Schmeier 2023. "Troubled Waters between Afghanistan and Iran as Border Troops Clash over the Helmand River." *Water, Peace and Security*, június 1, 2023.
<https://waterpeacesecurity.org/info/blog-01-06-2023-Troubled-waters-between-Afghanistan-and-Iran-as-border-troops-clash-over-the-Helmand-River> (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- Godek, Sarah 2025. "China's Unenthusiastic Economic Engagement with Taliban-Led Afghanistan." *Stimson Center*, április 9, 2025.
<https://www.stimson.org/2025/chinas-unenthusiastic-economic-engagement-with-taliban-led-afghanistan/> (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- Janjua, Haroon 2022. "Increasing Tension between Taliban and Pakistan." *Deutsche Welle*, április 21, 2022.
<https://www.dw.com/en/tensions-increase-between-taliban-and-pakistan-over-attacks/a-61535921>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Joles, Betsy 2025. "Pakistan and Afghanistan Agree to Maintain a Ceasefire — for Now. Here's What to Know." *NPR World*, október 31, 2025.
<https://www.npr.org/2025/10/31/g-s1-95838/pakistan-afghanistan-ceasefire-taliban-turkey-qatar>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Government of Kazakhstan 2023. "Kazakhstan and Afghanistan Intend to Expand Trade and Economic Cooperation."
<https://www.gov.kz/memleket/entities/mti/press/news/details/597308?lang=en>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 19.)
- Magramo, Kathleen, and Jerome Taylor 2024. "Russia Has Seen Two Major Terror Attacks in Just Three Months. Here's What We Know." *CNN World*, június 24, 2024.
<https://edition.cnn.com/2024/06/24/europe/russia-dagestan-attacks-explainer-intl-hnk>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- Pandya, Pearl 2025. *The Battle for the Borderlands: The Tehreek-i-Taliban Pakistan Challenges the State's Control*.
 ACLED, október 6, 2025.
<https://acleddata.com/report/battle-borderlands-tehreek-i-taliban-pakistan-challenges-states-control>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- Raza, Syed Basim, and Muhammad Shoaib 2025. "Where Afghanistan Fits in Iran's Changing Regional Playbook." *The Diplomat*, október 31, 2025.
<https://thediplomat.com/2025/10/where-afghanistan-fits-in-irans-changing-regional-playbook/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- Saidov, Baxtiyor 2025. Telegram-bejegyzés, július 17, 2025. https://t.me/bakhtiyor_saidov/2945.
- South Asia Terrorism Portal (SATP) é. n. "Tehreek-e-Taliban Pakistan (TTP)."
<https://www.satp.org/terrorist-profile/pakistan/tehreek-e-taliban-pakistan-ttp>
 (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- Sharifi, Kian 2025. "Iran's Water Crisis Worsened by Taliban Dam." *Radio Free Europe/Radio Liberty*, augusztus 22, 2025.
<https://www.rferl.org/a/farda-briefing-iran-water-crisis-taliban-pashadan-dam-afghanistan/33509433.html> (Letöltés ideje: 2025. 11. 23.)
- The Times of Central Asia* 2025a. "Tajik Border Guards Clash with Taliban Fighters Along Afghan Border." október 28, 2025.
<https://timesca.com/tajik-border-guards-clash-with-taliban-fighters-along-afghan-border/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 8.)

- The Times of Central Asia* 2025b. "Afghanistan Seeks Alternatives to Pakistan Trade; Fallout Likely for Central Asia." október 28, 2025.
<https://timesca.com/afghanistan-seeks-alternatives-to-pakistan-trade-fallout-likely-for-central-asia/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 15.)
- The Times of Central Asia* 2025c. "Trans-Afghan Railway: Can Uzbekistan Build a Railway through Afghanistan to Reach the Sea?"
<https://timesca.com/trans-afghan-railway-can-uzbekistan-build-a-railway-through-afghanistan-to-reach-the-sea/> (Letöltés ideje: 2025. 11. 19.)
- TOLO News. 2023. "Ministry Vows to Improve Country's Water Management." április 4, 2023.
<https://tolonews.com/afghanistan-182819> (Letöltés ideje: 2025. 11. 17.)
- Usman, Sahibzada M. 2025. "Post-Doha Agreement Situation." *Modern Diplomacy*, október 26, 2025.
<https://modern diplomacy.eu/2025/10/26/post-doha-agreement-situation/>
 (Letöltés ideje: 2025. 11. 01.)
- UNHCR 2026. *Afghanistan*. <https://shorturl.at/5PNGz> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- UNHCR 2025a. "UNHCR Urges Pakistan to Exempt Afghans with International Protection Needs from Involuntary Return." August 5, 2025.
<https://www.unhcr.org/uk/news/briefing-notes/unhcr-urges-pakistan-exempt-afghans-international-protection-needs-involuntary> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- UNHCR 2025b. "One Million Afghans Returned from Pakistan in 2025: UNHCR."
<https://www.unhcr.org/pk/where-we-work/countries/one-million-afghans-returned-pakistan-2025-unhcr> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- UNHCR é. n. "Refugees in Iran." <https://www.unhcr.org/ir/refugees-iran> (Letöltés ideje: 2026. 01. 19.)
- Zelin, Aaron Y. 2022. "Looking for Legitimacy: Taliban Diplomacy Since the Fall of Kabul." *The Washington Institute for Near East Policy*, augusztus 15, 2022.
<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/looking-legitimacy-taliban-diplomacy-fall-kabul> (Letöltés ideje: 2026. 01. 20.)